

Wyrok z dnia 2 lutego 2000 r.

II UKN 354/99

Przy ustalaniu na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin prawa do emerytury pracownika, który wykonywał pracę górniczą nie stosuje się uregulowań szczególnych zawartych w art. 6 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.) dotyczących zaliczania w wymiarze półtorakrotnym okresów pracy górniczej.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Teresa Romer.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Jana S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o prawo do emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 października 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K. odmówił przyznania wnioskodawcy Janowi S. prawa do wcześniejszej emerytury wobec braku wymaganego czterdziestoletniego okresu zatrudnienia.

Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 20 stycznia 1998 r. [...]. Sąd ustalił, że udowodniony przez wnioskodawcę okres zatrudnienia wynosi 38 lat 4 miesiące i 17 dni, przy czym przy ustalaniu tego okresu uwzględniony został okres pracy w gospodarstwie rolnym i okres pracy górniczej. Ten ostatni okres od 31 sierpnia 1961 r. do 14 marca 1967 r. nie może być uwzględniony w wymiarze półtorakrotnym bowiem przepis art. 6 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst Dz.U. z 1995 r. Nr

30, poz. 154 ze zm.) daje podstawę do takiego uwzględnienia tylko przy nabyciu uprawnień do emerytury lub renty górniczej. Wobec braku wymaganego czterdziestoletniego okresu zatrudnienia wnioskodawcy nie przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury.

W apelacji od tego wyroku wnioskodawca żądał uwzględnienia okresu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym i przyznania mu prawa do emerytury.

Wyrokiem z dnia 24 marca 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie oddalił apelację. Sąd ustalił, że jednym z warunków uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159) jest posiadanie okresu zatrudnienia wynoszącego w przypadku mężczyzn 40 lat. Prawo do wcześniejszej emerytury może być przyznane na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin zgodnie z uregulowaniem zawartym w obowiązującym w dacie zgłoszenia wniosku przepisie art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Przepis art. 6 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) nie daje podstawy do uwzględniania okresów pracy w wyższym od faktycznego wymiarze za wyjątkiem okresów pracy przymusowej i działalności kombatanckiej. Nie daje także podstawy do uwzględniania pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym przepis art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.), który odnosi się wyraźnie do ustalenia prawa do emerytury lub renty górniczej. Nie ma podstawy prawnej do przenoszenia uregulowań zawartych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym górników do świadczeń przyznawanych na zasadach ogólnych w zakresie prawa do świadczeń. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 385) daje prawo do stosowania przeliczników za każdy rok pracy górniczej przy ustalaniu wysokości emerytur i rent przysługujących na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Przeliczniki te nie mają zastosowania przy ustalaniu prawa do świadczeń. Przy

uwzględnieniu okresu pracy górniczej w faktycznym wymiarze wnioskodawca nie spełnia warunku posiadania czterdziestoletniego okresu zatrudnienia.

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisów art. 6 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 5, poz. 32 ze zm.), § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz.27) i § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8). W uzasadnieniu kasacji wnioskodawca twierdzi, że przepisy obu rozporządzeń nie określają aby półtorakrotny wymiar zatrudnienia dotyczył jedynie osób odchodzących na emeryturę z ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin. Wnioskodawca nabył swoje prawa do półtorakrotnego zaliczenia pracy w kopalni pod ziemią i prawa tego nie można go pozbawić niezależnie od faktu gdzie następnie pracował i z jakiej ustawy idzie na emeryturę. Sześćioletni okres pracy górniczej powinien być uwzględniony w wymiarze 8 lat 2 miesięcy i 21 dni, co łącznie z pozostałymi udowodnionymi okresami zatrudnienia daje okres przekraczający 40 lat. W związku z tymi zarzutami wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji przez przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą żądania prawa do wcześniejszej emerytury wnioskodawcy, z którym stosunek pracy został rozwiązany 30 listopada 1997 r., są przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159). Z dniem wejścia w życie tego aktu prawnego utraciło moc powołane w kasacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 27). Prze-

pis § 1 ust. 1 uchylonego rozporządzenia nie był podstawą rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego zatem zarzut w tym zakresie jest chybiony.

Nieuzasadnione są także zarzuty dotyczące sprzecznego z prawem ustalenia okresu zatrudnienia, od którego to okresu uzależnione było skorzystanie z uprawnień określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów obowiązującym w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę. Przepis § 1 ust. 1 tego rozporządzenia zawiera wymóg posiadania okresu zatrudnienia łącznie z okresami równorzędnym i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia wynoszącego dla mężczyzn 40 lat. Za okresy zatrudnienia, równorzędne i zaliczalne do okresów zatrudnienia uważa się okresy składkowe i nieskładkowe wymienione w art. 2 i 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) a także okresy wymienione w art. 5 tej ustawy. Okres pracy górniczej wnioskodawcy jest wliczany do okresu zatrudnienia jako okres składkowy na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy w wymiarze tych lat i miesięcy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne. Jest to okres od nawiązania stosunku pracy do jego rozwiązania.

Ustawa z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.) reguluje zasady przyznawania prawa do górniczej emerytury, renty i renty rodzinnej pracownikom, którzy wykonywali pracę górniczą i członkom ich rodzin. Korzystanie ze szczególnych uprawnień określonych w tej ustawie uzależnione jest od spełnienia warunków wymaganych do przyznania któregoś z przewidzianych w ustawie świadczeń. Twierdzenie wnioskodawcy, że z tytułu pracy w kopalni nabył uprawnienia wynikające z art. 6 ust 1 tej ustawy nie znajduje uzasadnienia w treści tego przepisu. Stanowi on, że przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury i renty pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym okresy pracy wymienione w dalszej części tego przepisu.

Zaliczenie okresu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym następuje przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty górniczej a więc po spełnieniu warunków wymaganych do uzyskania jednego z tych świadczeń. Wnioskodawca nie powołuje się na spełnienie warunków do przyznania emerytury lub renty górniczej i nie domaga się żadnego z tych świadczeń. Zgodnie z art. 3 ustawy górnikom, którzy nie spełniają warunków do świadczeń określonych ustawą przysługują świadczenia na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu

emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), przy czym za pracę górniczą uważa się pracę wykonywaną w szczególnych warunkach uprawniających do świadczeń określonych w art. 54 tej ustawy.

Dodatkowe uprawnienia osób, które nie spełniają warunków wymaganych do uzyskania emerytury górniczej reguluje przepis art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 385). Zgodnie z tym przepisem osobom wykonującym pracę pod ziemią przez okres co najmniej 5 lat przy ustalaniu uprawnień do emerytury na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym lub ubezpieczeniu społecznym obniża się powszechnie obowiązujący wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 65 lat o 6 miesięcy za każdy pełny rok takiej pracy jednak nie więcej niż o 15 lat.

Przepisy te dotyczą osób, które legitymują się pewnym okresem pracy górniczej w rozumieniu art. 6 powołanej ustawy i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8). Fakt, że wnioskodawca należy do tego kręgu osób został uznany za ustalony przez oba sądy, nie nastąpiło zatem naruszenie przepisu § 3 tego rozporządzenia. Jednakże ustalenie faktu wykonywania pracy górniczej nie wystarczy do przyznania żądanych uprawnień przy ustalaniu prawa do emerytury na zasadach ogólnych. Skoro poza uwzględnieniem pracy górniczej jako pracy w warunkach szczególnych i obniżeniem powszechnie obowiązującego wieku emerytalnego stosuje się zasady określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, ustalenie okresów zatrudnienia następuje na podstawie powołanych przepisów ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent.

Należało zatem uznać, że przy ustalaniu na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin prawa do emerytury pracownika, który wykonywał pracę górniczą, nie stosuje się uregulowań szczególnych zawartych w art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników dotyczących zaliczania w wymiarze półtorakrotnym okresów pracy górniczej na określonych stanowiskach pracy. Ocena prawna dokonana przez Sąd Apelacyjny jest prawidłowa a podniesione w kasacji zarzuty okazały się nieuzasadnione. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na zasadzie art.393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====